

УДК 378:373.2.011.3-051:159.954].016:303.733.4

[https://doi.org/10.52058/2786-4952-2023-15\(33\)-534-545](https://doi.org/10.52058/2786-4952-2023-15(33)-534-545)

Хорошун Анастасія Вячеславівна магістрантка Факультету педагогічної освіти, Київський університет імені Бориса Грінченка, вул. Бульварно-Кудрявська, 18/2, м. Київ, 04053, тел.: (044) 272-19-02, <https://orcid.org/0009-0002-3145-2467>

Козак Людмила Василівна доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри дошкільної освіти, Київський університет імені Бориса Грінченка, вул. Бульварно-Кудрявська, 18/2, м. Київ, 04053, тел.: (044) 272-19-02, <https://orcid.org/0000-0002-4528-1905>

РОЗВИТОК КРЕАТИВНОСТІ МАЙБУТНІХ ПЕДАГОГІВ МЕТОДАМИ ЕВРИСТИЧНОГО НАВЧАННЯ

Анотація. В статті описані основні підходи до розвитку креативності майбутніх педагогів дошкільної освіти. Проаналізовано базові поняття «креативність», «творчість», «педагогічна творчість», «евристичний метод», «евристичне навчання». Креативність розглядається як здатність людини генерувати принципово нові ідеї, знаходити оригінальні рішення, відходити від традиційних шаблонів мислення та вирішувати проблеми, що виникають у статичних системах. Тому, освітній процес має бути спрямований на те, щоб допомогти майбутньому педагогу усвідомити себе як творчу та непересічну особистість, зрозуміти важливість розвитку творчих якостей, виробити власний творчий стиль діяльності та закріпити його. Педагогічна творчість є вираженням індивідуальних творчих рис особистості педагога, а форма творчої діяльності педагога зазвичай відповідає загальноприйнятій структурі творчості.

Представлено результати діагностики майбутніх педагогів-магістрів за спеціальністю «Дошкільна освіта» з метою визначення рівня розвитку їх креативності за такими показниками, як-то: проблемне бачення, чутливість до проблем у педагогічній діяльності; гнучкість у пошуках альтернативних підходів до вирішення проблем та критичність мислення; творча фантазія, розвинена уява; здатність до висування гіпотез, оригінальних ідей; здатність до подолання інерції мислення й творче розв'язання педагогічних проблем. Встановлено, що 55,3% майбутніх педагогів, які взяли участь у дослідженні, мають середній рівень креативності. Розглянуто евристичні методи навчання, які впроваджувалися в освітній процес підготовки майбутніх педагогів-магістрів для підвищення рівня розвитку їх креативності, як-то: метод мозкового штурму, метод синектики, метод евристичних запитань, метод контрольних запитань, метод «Гірлянд випадковостей і асоціацій», метод

«Конференція ідей», зокрема «Дискусія 66», метод «Корабельна рада, або нарада піратів», метод «Правило двадцяти шести», метод «Діамант». Зроблено висновок, що евристичне навчання забезпечує необхідні умови для розвитку креативності майбутніх педагогів.

Ключові слова: евристичні методи, евристичне навчання, креативність, творчість, педагогічна творчість, майбутні педагоги, освітній процес.

Khoroshun Anastasiia Viacheslavivna master's student of the Department of Preschool Education, Borys Grinchenko Kyiv University, Bulvarno-Kudryavska St., 18/2, Kyiv, 04053, tel.: (044) 272-19-02, <https://orcid.org/0009-0002-3145-2467>

Kozak Liudmyla Vasylivna Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, Professor of the Department of Preschool Education, Borys Grinchenko Kyiv University, Bulvarno-Kudryavska St., 18/2, Kyiv, 04053, tel.: (044) 272-19-02, <https://orcid.org/0000-0002-4528-1905>

DEVELOPMENT OF CREATIVITY OF FUTURE TEACHERS USING HEURISTIC LEARNING METHODS

Abstract: The article describes the main approaches to the development of creativity of future preschool teachers. The basic concepts of "creativity", "creativity", "pedagogical creativity", "heuristic method", "heuristic learning" are analyzed. Creativity is seen as the ability of a person to generate fundamentally new ideas, find original solutions, move away from traditional thinking patterns and solve problems that arise in static systems. Therefore, the educational process should be aimed at helping future teachers realize themselves as creative and outstanding individuals, understand the importance of developing creative qualities, develop their own creative style of work and consolidate it. Pedagogical creativity is an expression of individual creative traits of a teacher's personality, and the form of a teacher's creative activity usually corresponds to the generally accepted structure of creativity.

The article presents the results of diagnostics of future master's students majoring in "Preschool Education" in order to determine the level of development of their creativity by such indicators as: problem vision, sensitivity to problems in pedagogical activity; flexibility in finding alternative approaches to problem solving and critical thinking; creative imagination, developed imagination; ability to put forward hypotheses, original ideas; ability to overcome the inertia of thinking and creative solution of pedagogical problems. It was found that 55.3% of future teachers who participated in the study have an average level of creativity. The heuristic teaching methods that were introduced into the educational process of training future master teachers to increase the level of development of their creativity, such as: brainstorming method, synectics method, method of heuristic questions, method of

control questions, method of "Garlands of Randomness and Associations", method of "Conference of Ideas, in particular Discussion 66", method of "Ship's Council, or meeting of pirates", "Rule of Twenty-six", method of "Diamond" are considered. It is concluded that heuristic teaching provides the necessary conditions for the development of creativity of future teachers.

Keywords: heuristic methods, heuristic teaching, creativity, creativity, pedagogical creativity, future teachers, educational process.

Постановка проблеми. Важливими аспектами професійного розвитку майбутнього педагога вважаються: знання технологій і методів навчання; вміння реалізовувати нові ідеї та проекти на практиці та досягати цілей нестандартними способами. Сьогодні особистість відіграє важливу роль в освітньому процесі. Так, на думку В. А. Семиченко, «Освіта – це процес формування особистості, яка постійно вдосконалює свій інтелектуальний, моральний і духовний потенціал, наділена розумом, свободою дій, почуттів та емоцій, правом вибору життєвого і професійного шляху, характеру, стилю діяльності та соціального статусу» [10, с. 25]. Освітній процес має бути спрямований на те, щоб допомогти майбутньому педагогу усвідомити себе як творчу та непересічну особистість, зрозуміти важливість розвитку творчих якостей, виробити власний творчий стиль діяльності та закріпити його.

Творчість завжди розглядається в особистісному контексті, оскільки вона не може існувати поза особистістю. Педагогічна творчість розкриває індивідуальні творчі характеристики особистості педагога, а форма творчої діяльності зазвичай відповідає загальноприйнятій структурі творчості. Творче ставлення особистості до діяльності – це прагнення до створення більш досконалих, нових, оригінальних способів реалізації своїх ідей або до оволодіння новими методами у професійній практиці. Тому майбутньому педагогу недостатньо набути знань і вмінь. Викладачі повинні навчити його систематизувати інформацію, орієнтуватися в інформаційному потоці, вибрати необхідне і брати на себе відповідальність за свій вибір.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Зміна освітньої парадигми дозволила зосередити увагу багатьох науковців та педагогів, зокрема І. В. Гриненко, Н. В. Кічук, І. В. Радчені, С. О. Сисоєвої та інших на значущості педагогічної творчості в процесі підготовки майбутнього педагога до професійної діяльності. Так, І. В. Гриненко, досліджуючи педагогічні умови розвитку креативності у процесі професійної підготовки майбутніх педагогів, визначив власну систему показників і критеріїв, серед яких: невербальна та вербальна креативність; мотивація до успіху; ступінь реактивної тривожності; здатність до структурування змісту тексту; здатність до кодування інформації [2, с. 10]. На думку С. О. Сисоєвої, в якості показників креативності можна розглядати здатність створювати нове й оригінальне, велику кількість розробок; рухливість думки; детальне й ретельне планування творчості;

прагнення до публікації своїх розробок; ентузіазм, зацікавленість, мотиваційне забезпечення творчого процесу [11, с. 67]. С. С. Рашидова та О. В. Клименко розглядають наступні критерії сформованості готовності майбутніх педагогів до творчості: 1) мотиваційний критерій – високий рівень мотивації до творчості, наявність необхідних і спеціальних знань для здійснення творчої діяльності, наявність позитивної мотивації; 2) організаційний критерій – здатність до самоаналізу підготовки до творчої діяльності, вміння самостійно використовувати набуті знання, наявність умінь і навичок, які уможливають використання особистісно-орієнтованих освітніх технологій; 3) критерій операційної активності – наявність якостей, що характеризують здатність майбутнього педагога до творчої та професійно орієнтованої діяльності [9, с. 159]. О. Є. Антонова акцентує увагу на здатності розробляти нові підходи до навчання, виховання і розвитку студентів; прагненні модернізувати методи, засоби, зміст і форми навчально-виховного процесу з метою розвитку творчих здібностей, обдарувань і талантів студентів; використанні всього комплексу знань і практичних умінь у професійній діяльності; прагненні бачити проблеми у знайомій ситуації та знаходити шляхи їх вирішення; умінні обирати стратегію поведінки в конкретній навчальній ситуації, аналізуючи власні дії та досвід колег. Також дослідниця наголошує на гнучкій поведінці при виборі рішення в нестандартних ситуаціях та оригінальному конструюванні навчально-виховного процесу, як на необхідних якостях креативного педагога [8, с. 123].

Аналіз психолого-педагогічних джерел дає змогу виокремити шість основних чинників, які впливають на формування творчої особистості майбутнього педагога: диференціація, індивідуалізація навчання, середовище, самостійність, формування евристичної компетентності та вміння вчитися.

Мета статті - дослідити розвиток креативності майбутніх педагогів дошкільної освіти методами евристичного навчання.

Виклад основного матеріалу. Необхідність формування студента як творчої особистості визначається сучасними вимогами та орієнтирами у вищій школі. Серед них – цілісний розвиток особистості, створення умов, що дозволяють їй розвивати і проявляти свій творчий потенціал, розкривати здібності до самореалізації у професійній діяльності. Вважається, що для ефективності розвитку професійної творчої компетентності значущими є такі особистісні якості, як:

- цілісність, внутрішня єдність особистості, що сприяє створенню чіткої мотиваційної ієрархії і, відповідно, визначає спрямованість особистості, яка, в свою чергу, є провідною ідеєю особистості, сукупністю цілей і завдань;

- розумова активність і пізнавальні потреби майбутнього педагога, які сприяють емоційному сприйняттю освітніх явищ і процесів. Емоційний компонент включає любов до дітей, бажання спілкуватися з ними, прагнення

зрозуміти їх, захопленість своєю справою, прагнення виконувати професійні завдання;

- професійна рефлексія, яка полягає в самоаналізі та самоусвідомленні, прагненні оцінити свої дії зі сторони [5, с. 37].

Креативність – це здатність людини генерувати принципово нові ідеї, знаходити оригінальні рішення, відходити від традиційних шаблонів мислення та вирішувати проблеми, що виникають у статичних системах. Це вміння дивитися на проблеми під новим кутом зору та вирішувати їх в унікальний спосіб. Креативність надзвичайно корисна в бізнесі, науці, освіті, культурі, мистецтві, політиці, тобто у всіх динамічних сферах життя, де є конкуренція. Креативна людина розуміє, що потрібно для створення нової ідеї або вирішення складної проблеми: додати деталь або перевернути все з ніг на голову, винайти щось принципово нове або розібрати і зібрати заново щось знайоме, піти проти загальноприйнятих стереотипів або просто знайти спосіб побачити статичні системи в динаміці. О. В. Скрипченко визначає креативність як поняття, «що характеризує повноцінне функціонування людини, здатність придумувати унікальні ідеї, результати, способи розв'язання проблеми» [12, с. 45]. Креативність – це також створення чогось нового з того, що вже існує, поєднання знайомих елементів в унікальний спосіб, вміння встановлювати зв'язки, відмова від стандартного мислення, гнучкість та оригінальність, здатність до аналізу та синтезу, здатність інтуїтивно знаходити правильний напрямок думки, здатність генерувати велику кількість ідей. Водночас, креативність дозволяє виходити з кризових ситуацій, робить життя нескінченно різноманітним, уможливорює появу креативних ідей, допомагає знайти шляхи самореалізації.

Пошук критеріїв та показників креативності, в тому числі й для майбутніх педагогів, на сьогодні є однією з актуальних проблем. Високий рівень креативності є характерним для студентів, які мають добре розвинену вербальну та невербальну креативність, у тому числі з точки зору перекодування інформації, сподіваються на успіх, мають низький рівень реактивної тривожності та вміють структурувати зміст тексту, виділяючи підтеми та мікротеми. На думку О. Васько, компонентами, що складають структуру креативності майбутнього фахівця, є: мотиваційний – подолання страху невдачі та мотивація на успіх; когнітивний – знання психолого-педагогічних умов творчості; емоційно-ціннісний, зокрема розвиток ціннісних орієнтацій; прагматичний – застосування методів і прийомів генерування нових ідей; результативний – створення творчого продукту [1, с. 161].

На основі аналізу критеріїв, показників, які були запропоновані рядом науковців, нами було визначено показники креативності майбутніх педагогів дошкільної освіти та відповідні їм рівні (високий, середній, низький). До показників креативності нами віднесено: проблемне бачення, чутливість до проблем у педагогічній діяльності; гнучкість у пошуках альтернативних

підходів до вирішення проблем та критичність мислення; творча фантазія, розвинена уява; здатність до висування гіпотез, оригінальних ідей; здатність до подолання інерції мислення й творче розв'язання педагогічних проблем.

При визначенні показників та рівнів розвитку креативності майбутніх педагогів-магістрів спеціальності «Дошкільна освіта» нами було розроблено анкету-опитувальник, в основу якої покладено діагностичні методики самооцінки творчого потенціалу та особистісної креативності.

Для оцінки кожного з показників креативності були визначені бали, що дозволили ранжувати отримані показники за ступенем вираженості. Якщо респондент отримав високий бал (5-6 балів) за трьома й більше показниками, можна говорити про високий рівень креативності, і, навпаки, низький бал (0-2) за більшістю показників свідчить про низький рівень креативності. При оцінці загального показника креативності було з'ясовано, що лише 34,2 % майбутніх педагогів мають високий рівень креативності. Більше ніж у половини учасників дослідження (55,3%) креативність відповідає середньому рівню. Для того, щоб підвищити рівень креативності магістрантів, нами було розроблено методичне портфоліо «Розвиток креативності майбутніх педагогів засобами евристичних методів навчання», в якому представлено ряд евристичних методів, які ми впроваджували під час викладання фахових дисциплін. Також методичне портфоліо мало на меті сформувати у студентів знання про евристичні методи навчання та їх застосування у різних видах діяльності.

У процесі вивчення фахових дисциплін ми використовували евристичні методи, які формують евристичну компетентність і розвивають творче мислення майбутнього педагога. Студенти знайомилися з такими поняттями, як «евристичне навчання», «творча особистість», «евристичні методи» тощо. Евристичне навчання розглядається як оригінальна науково-педагогічна концепція, яка пропонує студентам самостійно здобувати знання, порівнюючи їх з культурно-історичними аналогами, вибудовуючи при цьому індивідуальний напрям власної освіти. Також цей термін трактується як форма навчання, метод або технологія, що сприяє творчому розвитку студента. Рис творчої особистості формуються в процесі дослідницької та творчої діяльності. Існує багато методів, які поєднують в собі елементи, що визначають розвиток креативного мислення, уяви, активності та самостійності в студентів.

На нашу думку, творчий викладач, який вміє використовувати евристичні методи для вирішення навчальних завдань, має значний вплив на розвиток креативної особистості студента. Серед найпоширеніших методів – евристичні запитання, багатовимірні таблиці, інверсія, узагальнення, емпатія тощо. Як вважає В. В. Павленко, педагог з високим рівнем креативності може створити сприятливі умови для розвитку обдарованих студентів, тоді як викладач з низьким рівнем креативності віддає перевагу тому психологічному

типу, до якого належить сам, через що потреби та здібності обдарованих студентів залишаються поза його увагою [7, с. 145].

Евристична діяльність тісно пов'язана з творчою діяльністю, але є значно ширшим поняттям. Під час евристичного навчання студенти часто опиняються в ситуації, коли немає правильного рішення проблеми, немає однозначної відповіді. Така ситуація дозволяє їм вирішити проблему, знайти невідоме і «уявити» його, зрозуміти процес, який спричинив цю ситуацію. Студентам, які звикли засвоювати багато інформації, такий підхід дається важко.

В евристичному навчанні викладач і студенти часто опиняються в ситуації, коли вони не в змозі відповісти на запитання, коли проблема, яку потрібно вирішити, не є чітко визначеною. Така ситуація слугує підставою для того, щоб зафіксувати проблему, що виникла, «уявити» отримане незнання, перевести його в знання про незнання, здійснити процес, який призвів до цієї ситуації. Для студентів, що звикли до збільшення обсягу знань інформації, такий підхід є психологічно складним, але в процесі кількісного зростання зафіксованого незнання цей зміст починає усвідомлюватися ними як зміст освіти, а не як її відсутність [6, с. 367]. Евристичний метод навчання – це організація активного пошуку розв'язання пізнавальних завдань, поставлених у процесі навчання або сформульованих самостійно під керівництвом викладача чи на основі евристичних інструкцій і програм. У цьому випадку процес мислення стає продуктивним, але обов'язково контролюється і спрямовується самими студентами або викладачем. Евристичний метод необхідний для поступової підготовки студентів до самостійної постановки і розв'язання проблем. Ефективність евристичного навчання полягає в тому, що підвищується роль самостійності та ініціативності в навчальному процесі, створюється позитивна внутрішня мотивація в процесі пошуку рішень проблем, формується творчий підхід до вирішення проблем, набуті навички та знання використовуються в нових і неформальних ситуаціях, зміцнюються міжособистісні стосунки в організації під час групової роботи; у студентів підвищується впевненість в собі. А. М. Столяренко пропонує метод пошуку з семи частин, який ґрунтується на припущенні, що існує межа здатності людини до обробки інформації [3, с. 146]. Стратегічна частина складається з семи кроків: від аналізу проблемної ситуації до вибору раціонального рішення та його реалізації. Тактична частина передбачає використання різних методів, які можна застосовувати на різних етапах.

Розглянемо деякі евристичні методи, які застосовувались нами у взаємодії з магістрантами під час вивчення фахових дисциплін.

Евристична бесіда. Цей метод має наступні характеристики: знання мають бути здобуті самостійно, вони не пропонуються в готовому вигляді; викладач не подає готову інформацію, а пропонує шукати її різними шляхами; студенти самостійно роблять висновки та узагальнення під керівництвом викладача.

Евристична дискусія – це двосторонній процес, і викладач повинен діяти тактовно, не відкидати відразу неправильну відповідь, а спрямовувати студентів на пошук правильної відповіді за допомогою навідних запитань. Цей метод не використовується, коли вивчається складний матеріал або коли бракує часу на вивчення певної, часто великої теми.

«Метод евристичних запитань» полягає в тому, що студенту ставлять 7 базових запитань (хто?, що?, навіщо?, де?, чим?, як?, коли?), які допомагають отримати додаткову інформацію про факт чи об'єкт, створюють нові запитання та стимулюють до роздумів. При використанні цього методу слід враховувати наступні правила: питання повинні стимулювати роздуми, а не підказувати, як вирішити проблему; питання повинні містити мінімум інформації. Ставлячи їх, слід звертати увагу на логічний зв'язок, цікавість формулювань, чергування тих, що стимулюють інтуїтивне та логічне мислення; також важливо вміти поставити запитання таким чином, щоб воно дозволило побачити проблему новими очима. [10, с. 163]. Використовуючи цей метод, викладач розвиває критичне мислення та розширює знання студента.

«Метод контрольних запитань» передбачає формулювання конкретних питань, на які потрібно дати відповідь, щоб вирішити проблему. Наприклад, студентам задаються питання щодо методів оздоровлення дітей в ЗДО, на які вони повинні придумати якнайбільше відповідей. Якщо запитання передбачають одну правильну відповідь, яка не була названа – запропонувати студентам знайти відповідь самостійно.

«Мозковий штурм» активізує колективну творчу діяльність студентів. Цей метод складається з двох етапів (етап генерації ідей і етап їхньої відстроченої критичної оцінки); забороняється критикувати ідеї словами і жестами, тому всі ідеї, навіть необґрунтовані або парадоксальні, записуються; на другому етапі відсіваються необґрунтовані версії; якщо рішення не знайдено за допомогою цього методу, студентам пропонується модифікований варіант проблеми. Наприклад, студентам була запропонована проблема: «Яким чином можна покращувати soft skills за допомогою мистецтва?». Викладач просить студентів згенерувати різноманітні ідеї, навіть самі незвичайні. Можна запропонувати студентам розділитись на групи за інтересами, в яких вони висувають та записують ідеї. Це можуть бути 3 групи (образотворення, музична діяльність та театралізована діяльність). Потім відбувається детальне обговорення ідей, описуються сильні та слабкі сторони кожної з них, з найоригінальніших виділяється те, що можливо застосувати на практиці. Ідеї проходять ранжування, тобто обираються найвдаліші, найоригінальніші, які можна застосувати та взяти на озброєння.

Метод «Конференція ідей», зокрема «Дискусія 66» є варіантом мозкового штурму. Загальна кількість студентів поділяється на групи приблизно по 6 осіб у кожній. У цих групах проводиться мозковий штурм

тривалістю близько 6 хвилин з метою вирішення певної проблеми. Наприклад, студентам було запропоновано таку проблему: «Як зміни в соціумі впливають на підготовку майбутніх фахівців у ЗВО?». Потім усі учасники знову збираються разом, щоб представити власні ідеї та порівняти результати, розроблені в кожній групі.

Метод «Корабельна рада, або нарада піратів» – різновид «мозкового штурму» для вирішення проблеми в умовах дефіциту інформації і часу. Наприклад, визначається така проблема, як виникнення труднощів у використанні інформаційно-комунікаційних технологій в освітньому процесі. Учасники пропонують власні ідеї щодо даної проблематики, що відбувається в формі виступу. Правила передбачають заздалегідь визначену черговість виступів від «юнга» до «капітана», тобто від молодшого до старшого за рангом. При цьому кожен висловлюється тільки після звернення до нього «капітана» (викладача). Після команди викладача ідеї критикуються, тобто відшуковуються у них недоліки. Після критики ідею захищають. Як критикувати, так і захищати ідею повинні всі. На завершення «капітан» (викладач) підводить підсумки.

Синектика – найкращий метод з різновидів «мозкового штурму». Особливостями її є дозвіл на критику. А головне – обов'язкове застосування ґрунтованих на аналогії 4-х прийомів: 1) прямої аналогії: як раніше розв'язувалися подібні проблеми; 2) особистісної або емпатичної – спробувати увійти в образ даного об'єкта й розв'язати проблему з його точки зору; 3) символічної (дати коротке символічне визначення проблеми); 4) фантастичної – уявити, як би це розв'язували фантастичні персонажі [4, с. 72]. Наприклад, обирається проблема: «Яким чином підвищити зацікавленість дітей дошкільного віку до самовираження за допомогою творчості». Спочатку студенти будують прямі аналогії, тобто описують, яким чином зацікавлюють дітей педагоги під час різних видів діяльності. Потім студенти можуть увійти в роль дитини – це вже особиста аналогія та з точки зору дитини подумати, що було б їй цікавим та мотивувало на творче самовираження. Також студенти описують очікуваний бажаний, іноді фантастичний результат. Висунуті аналогії записуються. Згодом підбиваються підсумки та формується рекомендації. З вище переліченого обираються ті, які можна застосувати на практиці з дошкільнятами, найоригінальніші чи найцікавіші можна детальніше проаналізувати.

Модифікацією синектики є «Метод гірлянд випадковостей і асоціацій», де необхідно підібрати нові незвичайні комбінації за допомогою складання синонімів ключового слова, що відображає суть розв'язуваної проблеми.

Метод «Правило двадцяти шести» – студентам пропонується подумати і дати всі можливі відповіді стосовно проблеми, що розглядається, починаючи зі слів на букву А, згодом на букву Б і так 26 букв, які запропонує викладач. В результаті якість зі слів може викликати у свідомості несподівану асоціацію і привести до вирішення проблеми.

Метод «Діамант» – є більш складним видом мозкового штурму. Студентам пропонується записати дев'ять способів вирішення проблеми в таблицю, яку вони потім сортують у вигляді ромба, де верхня клітинка є найбільш важливим вибором, дві нижні – важливими, три клітинки в центрі – менш важливими, а нижня – неважливою. Згодом студенти працюють у парах, щоб заповнити спільний ромб, а потім у групах по чотири особи, щоб знайти спільне рішення проблеми.

Висновки. Аналіз наукових джерел із проблеми дослідження свідчить про можливість методів евристичного навчання для розвитку креативності майбутніх педагогів, що є невід'ємною частиною як успішного навчання, так і подальшої професійної педагогічної діяльності. Встановлено, що креативність – це здатність людини генерувати принципово нові ідеї, знаходити оригінальні рішення, відходити від традиційних шаблонів мислення та вирішувати проблеми, що виникають у статичних системах. Це вміння дивитися на проблеми під новим кутом зору та вирішувати їх в унікальний спосіб. Водночас, креативність дозволяє виходити з кризових ситуацій, робить життя нескінченно різноманітним, уможливорює появу креативних ідей, допомагає знайти шляхи самореалізації. До показників креативності майбутніх педагогів дошкільної освіти віднесено: проблемне бачення, чутливість до проблем у педагогічній діяльності; гнучкість у пошуках альтернативних підходів до вирішення проблем та критичність мислення; творча фантазія, розвинена уява; здатність до висування гіпотез, оригінальних ідей; здатність до подолання інерції мислення й творче розв'язання педагогічних проблем. Проведене дослідження дозволило визначити, що в 55,3% майбутніх педагогів, які взяли участь в дослідженні, середній рівень креативності. Створене нами методичне портфоліо «Розвиток креативності майбутніх педагогів засобами евристичних методів навчання» та впровадження евристичних методів сприяло організації евристичного навчання магістрів у процесі вивчення фахових дисциплін, що забезпечило необхідні умови для розвитку креативності майбутніх педагогів. Професійна підготовка майбутніх педагогів дошкільної освіти вимагає подальшого вивчення та застосування сучасних технологій розвитку творчого мислення в освітньому процесі вищої школи, що і стане подальшим напрямком наших наукових розвідок.

Література:

1. Васько О. О. Когнітивні методи евристичного навчання в методико-математичній підготовці майбутніх вчителів початкових класів: сутність, реалізація. Фізико-математична освіта (ФМО) випуск 4(14), 2017, С.161-165
2. Гриненко І. В. Педагогічні умови розвитку креативності майбутніх учителів гуманітарного профілю у процесі фахової підготовки: автореф. дис., канд. пед. наук. 13.00.04 / І. В. Гриненко. Хмельницький, 2008. 20 с.
3. Кікоть В.Я., Столяренко А.М., та ін. Юридична педагогіка, Київ, Академія, 2012, 456 с.

4. Козак Л.В. Технології розвитку творчого мислення майбутніх педагогів дошкільної освіти Інноватика у вихованні. Випуск 14. 2021, С. 66-75

5. Лісова С. Узагальнення та систематизація педагогічних знань у процесі професійної підготовки майбутніх учителів технологій / Інноватика у вихованні: зб. наук. пр. Вип. 11. Том 1/ упоряд. О. Б. Петренко; ред. кол.: Н. М. Коляда, Н. Б. Грицай, Т. С. Ціпан та ін. Рівне: РДГУ, 2020. С. 36-44

6. Нефедченко О. І. Становлення технологій евристичної освіти в українській вищій педагогічній школі. Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології. Суми, 2019. № 7 (91). С. 366-380.

7. Павленко В.В. Креативність учителя як чинник розвитку педагогічної творчості // Формування дидактичної компетентності педагогів дошкільної та початкової освіти: збірник науково-методичних праць / за заг. ред. В.Є. Литнєва, Н.Є. Колесник, Т.В. Наумчук. Житомир : Вид-во ЖДУ ім. І.Франка, 2015. С.145-150.

8. Підготовка майбутнього вчителя до педагогічної творчості // Формування професійної компетентності майбутнього вчителя іноземної мови засобами інноваційних освітніх технологій: Вип. 2: Зб. наук. праць /За заг. ред. О.А.Дубасенюк, О.Є.Антонової. Житомир: Вид-во ЖДУ, 2005. С.121-126.

9. Рашидова С.С. Клименко О.В. Формування готовності майбутнього викладача до педагогічної творчості. Духовність особистості: методологія, теорія і практика / Гол. редактор Г.П.Шевченко. Северодонецьк: вид-во СНУ ім. В. Даля, 2016. Вип. 2 (71). 240 с. С.154-176

10. Семиченко В. А. Теоретичні та методичні основи професійного самовиховання студентів вузу : [навчально-методичний посібник] / В. А. Семиченко, О. М. Галус, Л. В. Задневич. Хмельницький :ХГП, 2001. 265 с.

11. Сисоєва, С.О. Педагогічна творчість: методологія, теорія, технології : [монографія] / В. П. Андрущенко, С. О. Сисоєва, Н. В. Гузій та ін.; за ред. С. О. Сисоєвої, Н. В. Гузій. К.: НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2005,183 с.

12. Скрипченко О.В. Довідник з педагогіки та психології / О.В. Скрипченко, Т.М. Лисянська, Л.О. Скрипченко. К. : Вид-во Нац. пед. ун-ту ім. М.П.Драгоманова, 2001. С.75.

References:

1. Vasko O. O. (2017). Kohnityvni metody evrystychnoho navchannia v metodiko-matematychnii pidhotovtsi maibutnikh vchyteliv pochatkovykh klasiv: sutnist, realizatsiia [Cognitive methods of eurhythmic guidance in the methodological-mathematical preparation of the burial classes: a primer, realization]. *Fyzyko-matematychna osvita (FMO) [Physical and mathematical education]* випуск 4(14), p.161-165 [in Ukrainian].

2. Hrynenko I. V. (2008). *Pedahohichni umovy rozvytku creativnosti maibutnikh uchyteliv humanitarnoho profil'noi u protsesi fakhovoi pidhotovky: avtoref. dis., kand. ped. nauk. [Pedagogical Conditions for the Development of Creativity of Future Humanities Teachers in the Process of Professional Training: Extended abstract of candidate's thesis.]*, Khmelnytskyi, 20 p. [in Ukrainian].

3. Kikot V.I, Stoliarenko A.M., et al.(2012). *Yurydychna pedahohika, [Legal pedagogy]* Kyiv, Akademiia, 456 p. [in Ukrainian].

4. Kozak L.V. (2021). Tekhnolohii rozvytku tvorchnoho myslennia maibutnikh pedahohiv doshkilnoi oshity [Technologies for the development of creative thinking of future teachers of preschool education] *Innovatyka u vykhovanni – Innovation in education*. Vypusk 14, S. 66-75 [in Ukrainian].

5. Lisova S. Uzahalnennia ta systematyzatsiia pedahohichnykh znaniu u protsesi professiinoi pidhotovky maibutnikh uchyteliv tekhnolohii (2020). *Innovatyka u vykhovanni: zb. nauk. Pr. [Innovation in education]* Вуп. 11. Vol. 1 / edited by. О. В. Петренко; ed. col.: Н. М. Koliada, Н. В. Hrytsai, Т. S. Tsipan та in. Rivne: RDHU p.36-44 [in Ukrainian].

6. Nefedchenko O. I. (2019). Stanovlennia tekhnolohii evrystychnoi osvity v ukrainskii vyshchii pedahohichnii shkol. [Formation of heuristic education technologies in Ukrainian higher pedagogical school.] *Pedahohichni nauky: teoriia, istoriia, innovatsiini tekhnolohii.* [Pedagogical sciences: theory, history, innovative technologies] Sumy, № 7 (91). S. 366-380. [in Ukrainian].
7. Pavlenko V.V. (2015). Kreatyvniist uchytelia yak chynnyk rozvytku pedahohichnoi tvorchoosti [Teacher's creativity as a factor in the development of pedagogical creativity] *Formuvannia dydaktychnoi kompetentnosti pedahohiv doshkilnoi ta pochatkovoї osvity: zbirnyk naukovo-metodychnykh prats / za zah. ed. V.I. Lytnova, N.I. Kolesnyk, T.V. Naumchuk.* [Formation of didactic competence of preschool and primary education teachers: a collection of scientific and methodological works] Zhytomyr: Editions of ZhDU im. I.Franko, S.145-150. [in Ukrainian].
8. Dubaseniuk O.A., Antonovoi O.Ie. Eds. (2005). Pidhotovka maibutnoho vchytelia do pedahohichnoi tvorchoosti. [Preparing a future teacher for pedagogical creativity] *Formuvannia professial'noi kompetentnosti maibutnoho vchytelia inozemnoi movy resursamy innovatsiinykh osvitnikh tekhnolohii* [Formation of the future foreign language teacher's professional competence by means of innovative educational technologies]: Vyp. 2: Coll. nauk. prats, Zhytomyr: ZhDU Publishing House, p.121-126. [in Ukrainian].
9. Rashydova S.S. Klymenko O.V. (2016). Formuvannia hotovnosti maibutnoho vykladacha do pedahohichnoi tvorchoosti [Formation of the future teacher's readiness for pedagogical creativity]. *Dukhovnist osobystosti: metodolohiia, teoriia i praktyka* [Personal spirituality: methodology, theory and practice] / H.P.Shevchenko (Ed.). Sievierodonetsk: ed. SNU im. V. Dalia. Vyp. 2 (71). 240 p. S.154-176/ [in Ukrainian].
10. Semychenko V. A. (2001). *Teoretychni ta metodychni osnovy profesiinoho samovykhovannia studentiv vuzu : Navchalno-metodychnyi posibnyk* [Theoretical and methodical bases of professional self-examination of university students: teaching and methodological manual] / V. A. Semychenko, O. M. Halus, L.V. Zadnevych. Khmelnytskyi :KhHP, 265 p. [in Ukrainian].
11. Sysoieva, S.O. (2005). *Pedahohichna tvorchist: metodolohiia, teoriia, tekhnolohii : [monohrafiia]* [Pedagogical Creativity: Methodology, Theory, Technology: monograph].; S. O. Sysoieva, N. V. Huzii eds. K.: NPU im. M. P. Drahomanov, 183 p. [in Ukrainian].
12. Skrypchenko O.V., Lysyanskaya, T.M., Skrypchenko L.O. (2001). *Dovidnyk z pedahohiky ta psykholohii* [Handbook of Pedagogy and Psychology]. K. : Vyd-vo Nats. ped. un-tu im. M.P.Drahomanova, 2001.p.75. [in Ukrainian].